

RISUJA & RUUSUJA

Yhden naisen dokumenttiprojekti

Tanja Haapasalmi

Opinnäytetyö
Toukokuu 2012
Viestinnän koulutusohjelma
Käsikirjoittamisen ja
kuvallisen ilmaisun
suuntautumisvaihtoehto

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma
Käsikirjoittamisen ja kuvallisen ilmaisun suuntautumisvaihtoehto

HAAPASALMI, TANJA:
Risuja & Ruusuja
Yhden naisen dokumenttiprojekti

Opinnäytetyö 30 sivua, joista liitteitä 3
Toukokuu 2012

Opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa käyn läpi henkilökuvadokumentin luomisprosessia yhden henkilön lopputuloksena. Havainnollistan luomista opinnäytetyöni taiteellisen aikaansaannoksen: "Risuja & Ruusuja" -dokumenttielokuvan voimin, jonka olen tuottanut alusta loppuun itse. Kirjoittaessani pyrin pääsemään lopputulokseen siitä, oliko minun valintani yhden henkilön työryhmästä kannattava dokumentin lopputuloksen suhteen ja mitä olisin voinut tehdä toisin.

Risuja & Ruusuja on elokuva pienyrittäjän ahdingosta nyky-Suomessa. Halusin kertoa tarinan, jota olen joutunut seuraamaan jo vain muutaman vuoden ikäisestä taaperosta aina tähän päivään asti. Elokuvan päähenkilönä toimii oma äitini, joten aihe on minulle läheinen ja hyvin henkilökohtainen. Tämä pienyritys on Haapasalmen puutarha Oy Lempäälässä.

Opinnäytetyöni kirjallisen osuuden loppuksi puin sitä, miten työryhmän puuttuminen rinnaltani vaikutti eri työvaiheeseen ja tarinan kerrontaan. Päädyn loppuksi päätelmään siitä, mikä olisi ollut työlleni paras ratkaisu jälkiviisauden avittamana.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Program in Media
Scriptwriting and Visual Expression

HAAPASALMI, TANJA:
Risuja & Ruusuja
A Documentary Project by One Woman

Bachelor's thesis 30 pages, appendices 3 pages
May 2012

The written part of this thesis deals with the making process of my documentary project. The artistic part of the thesis, the documentary Risuja & Ruusuja, is used to demonstrate the making that was all done by me. The aim of the writing process was to find out whether it was all worth the effort. Was my decision on doing the entire documentary by myself a rational and profitable one? What should I have done differently?

Risuja & Ruusuja is a documentary of an entrepreneur's distress in today's Finland. I wanted to tell the story that touches me deeply and personally, and that is what this documentary is, because the main character of the story is my mother. She runs a business called Haapasalmen puutarha Oy.

In the end of my thesis I discuss the requirements and difficulties that occurred when working without a crew. What should I have done to create an even better documentary?

Key words: documentary, family, portrait documentary, thesis

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 HENKILÖKUVADOKUMENTTI	6
2.1 Historia	7
2.2 Kenelle ja mitä?	8
3 RISUJA & RUUSUJA-OPINNÄYTETYÖ	9
3.1 Lähtökohdat	10
3.2 Haapasalmen puutarha Oy	12
4 HENKILÖKUVADOKUMENTIN LUOMINEN OMIN KÄSIN	13
4.1 Miksi lähteä tekemään dokumenttia yksin?	14
4.2 Yksin työskentelyn edut & haitat	16
4.3 Jokaisen työvaiheen hallinta	18
4.3.1 Alkutuotanto	21
4.3.2 Kuvaustilanteet	23
4.3.3 Jälkituotanto	24
5 POHDINTA	25
5.1 Valmiin dokumentin hyvät ja huonot puolet	26
5.2 Mitä olisin tehnyt toisin?	27
6 LÄHTEET	28

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni taiteellisena osuutena tein nimenomaan henkilökuvadokumentin, jonka päähenkilö toimi oma äitini. Tämän johdosta henkilökuvadokumenttini on henkilökohtainen ja juuri henkilökohtainen dokumenttielokuva onkin noussut viimevuosina suomen suosituimmaksi elokuvagenreksi(Aaltonen,2006,72). Tässä genressä on nimenomaan oleellista, että tekijän omat tuntemukset tulevat esille voimakkaina.

Dokumenttielokuva on tekijänsä taiteellinen ilmaisu, jonka aiheena on todellisuudesta ammennettu sosiaalihistoriallinen maailma (Aaltonen 2006, 48). Dokumenttielokuvan tekijällä on valta luoda hänen omasta näkökulmastaan kerrottava tarina, jolla on mahdollisuus ja pyrkimys koskettaa mahdollisimman monia ihmistä uusista näkökulmista. Sen lähtökohtina ovat usein tekijän omat tuntemukset ja omakohtaisuus, jotka luovat palon kertoa mahdollisimman monelle asioiden todellinen laita kulissien takaa.

Päämäärä uusien näkökulmien kerrontaan saa aikaan elokuvagenren, joka pyrkii poikkeamaan valtavirrasta. Dokumentin tekijän onkin hyvä kysyä itseltään: onko vastaavanlaista tehty aiemmin ja minkä vuoksi dokumentti tulisi tehdä?

2 HENKILÖKUVADOKUMENTTI

Jouko Aaltonen (2006, 33) pohtii kirjassaan: Todellisuuden vangit vapauden valtakunnassa, että jokainen elokuva on osaltaan dokumentti, mutta ne kaikki ne eivät voi olla dokumenttielokuvia. On täytettävä tietyt kriteerit, jotta elokuvaa voisi tituleerata dokumenttielokuvaksi.

Dokumenttielokuvalla halutaan tuoda esille tietynlainen mielipide ja tämä pätee myös elokuvan genreen, henkilökuvadokumenttiin, jossa päähenkilönä/ kerronnan kohteena on oikea henkilö. Henkilökuvadokumentissa on aina päähenkilö, jonka elämästä kerrotaan jokin tietty asia, ilmiö tai tapahtuma tekijän valitseman näkökulman kautta.

Dokumenttielokuvan ei tarvitse seurata valtavirtaelokuvia tai trendejä, mutta dokumenttielokuvan henkilöillä pitäisi olla jonkinlainen suunta tai pyrkimys elämässään, jolla saadaan elokuvaan odotuksia ja kehitystä, joka sitten huipentuu lopussa. Toisin sanoen elokuvassa pitää olla ristiriitoja ja konflikteja, joiden selvittämällä elokuva etenee (Aaltonen 2006, 219.)

Dokumentti, jonka keskipisteessä on henkilö ja tarina kertoo hänen elämästään jonkin tarinan, on nimeltään henkilökuvadokumentti. Kun aiemmin dokumentit ovat taltioineet ihmiskunnan historian tapahtumia ja ilmiöitä, alettiin keskittyä myös henkilöhahmoihin. Tarkkaa tietoa ei henkilökuvadokumentin synnystä ole, sillä juuri propagandan takia ei haluttu saada suuren kansan tietoisuuteen asioiden kääntöpuolta. Kuitenkin läpilyönnin jälkeen on henkilökuvadokumentti kasvattanut suosiotaan aina tähän päivään tultaessa ja onkin suosituimpia kuvallisen ilmaisun genrejä ympäri maailman.

2.1 Historia

Ensimmäisen liikkuvaa kuvaa tallentavan kameran tultua käyttöön, on erilaisia tarinoita, totuuksia ja elämänkulkua tallennettu aina 1900-luvun alusta asti. Alunperin kaikki videot olivat dokumentin kaltaisia, sillä ne eivät olleet näyteltyjä. Niiden avulla pyrittiin kertomaan ja näyttämään todellista kuvaa sen ajan maailmasta. (von Bagh, 2007, 10.)

Maailman ensimmäisenä dokumenttielokuvana pidetään vielä nykyäänkin Robert J. Flahertyn teosta: *Nanook -pakkasen poika* (*Nanook of the north*, 1922 USA). Se on saanut kuitenkin epäuskottavan leiman ja sen aitoutta epäillään monelta osin. Flaherty halusi totuudenvastaisesti kuvata napaseudun eskimoita heidän alkuperäisissä vaatteissaan ja näyttää kuinka he kalastivat yhä harppuunoilla, vaikka käytössä oli jo pitkään ollut tuliaseita (Nummelin 2005, 268.) Näin pitkälle ei nykydokumenteissa kuitenkaan mennä, ja jos mennään, ovat ihmisten suuttumus ja maineen huonontuminen kohtalokkaita seuraamuksia tekijöille. *Nanook -pakkasen poika* on kuitenkin tituleerattu ensimmäiseksi elokuvaksi, jonka tekijä luopuu omasta sankariroolistaan ja kääntää kameransa suoraan kuvattaviin. (Nummelin 2005, 267).

Ensimmäisten dokumentaaristen elokuvien saavuttua valkokankaalle oli ihmetys ja todellisuudenmukaisuus niin vaikuttava, että osa katsojista pakeni henkensä edestä kun valkokankaalla juna ajoi kohti yleisöä. Suurimmillaan dokumentti ja sen merkitys oli ensimmäisen kerran ensimmäisen maailmansodan aikana kun tallennetuin kuvin avautui mahdollisuus kertoa rintamamiesten tarina. Aivan totuudenmukaista kerrontaa ei ole aina ollut ja propaganda onkin ollut yksi dokumentin vääristetty tarkoitus. Ei ole epäilystäkään siitä, etteikö dokumenttielokuvaa olisi käytetty valheellisen totuuden kerrontaan. Yksi maailman tunnetuimmista ääritapauksista on Kurt Gerronin: *Fuhler antaa juutalaisille kaupungin, Theresienstadt*. Peter von Bagh (2007, 10.) tituleeraa niin sanotun dokumentin olleen aikansa suurimman valheen palveluksessa ja toimi sen etuoikeutettuna instrumenttina. Kurt Gerronin elokuvassa annetaan katsojan ymmärtää, että toisen maailmansodan keskitysleirinä toiminut Auschwitz, olisi mukava ja turvallinen leiri, johon juutalaiset oli sijoitettu turvaan. Todellisuudesta on tietoisesti annettu täysin päinvastaista tietoa julkisuuteen. Uutiset eivät aina välttämättä tavoita kuin ulkoisen pinnan todellisuudesta, dokumenttielokuvalla on asema toimia ikkunana totuuteen (von Bagh 2007, 313).

2.2 Kenelle ja mitä?

Elokuvan tekeminen on kolmivaiheinen projekti. Vaikka sinulla olisi hallussasi maailman mahtavin idea dokumentille, se ei vielä riitä kuin vasta alkuun. Ideoiden tulva on saatava kirjoitettuun muotoon ja kumpuilevat ideat on typistettävä niin, että vain kaikki olennainen jää jäljelle. Idean jälkeen selvitetään lähtökohdat ja tämän jälkeen tulee visio siitä, millainen dokumentti halutaan tehdä. On löydettävä vastaus sille, mitä lopputuotoksella halutaan viestiä ja kertoa. Kenen halutaan näkevän lopputuotoksen ja mitkä ovat sen seuraamukset ja tavoitteet (Aaltonen, 1993, 12.)

Idean, lähtökohtien ja vision jälkeen on hyvä miettiä ja valita kohderyhmä elokuvalle. Tavoitteena on saada myytyä jotain jollekin, oma idea tai aate, jokin tavara tai palvelu. Viralliselle kohderyhmälle suunnattu lopputulos, on hyvä pitää sille suunnatuissa raameissa. mauttomat vitsit olisi syytä jättää pois jo vain uskottavuuden kannalta. Toisen ääripään eli lapsille suunnatun tuotoksen olisi jaksettava viihdyttää ja pitää katsojansa mielenkiinto yllä. Virallisuus ja harmaus eivät tälle katsojakunnalle arvatenkään sovi.

Yksinkertaisen ideankin tai lähtökohdan voi saada mielekkääksi sympaattisella ja mielenkiintoisella päähenkilöllä. Päähenkilöiden tärkeyttä ei voi korostaa liikaa, kun kyseessä on dokumenttielokuva (Aaltonen 2011, 96.)

3 RISUJA & RUUSUJA-OPINNÄYTETYÖ

Opinnäytetyöni mediaosa on henkilökuvadokumentti: Risuja & Ruusuja, jolla haluan kertoa nykysuomelle, millaista on toimia pienyrityksen johdossa samalla, kun hypermarketit valtaavat markkinaosuudet lähes kokonaan.

Yrityksen juuret yltävät aina 1960-luvun alkupuolelta nykypäivään. Siinä ajassa on kulttuurimme muuttunut huomattavasti, nykyisin ei enää pienyrittäjä tue pienyrittäjää kuluttamalla tämän tuotteita, vaan hankinnat tehdään hypermarketista, jolla hinnat ovat alimmillaan. Pienyrityksiä pitävät pystyssä vain vakioasiakkaat, jotka ovat tottuneet vuosien ajan ostamaan tutulta kauppiaalta kulutustuotteensa. Kuluttajan mielessä pyörii lähes aina halvan hinnan metsästys, vaikka se vaatisi ravaamista kauemmas ja jopa useaan eri kauppaan. Loppujen lopuksi varsinaista säästöä ei edes synny matkakustannusten noustessa. Pienyrittäjän on pidettävä hinnat korkeammalla kuin hypermarkettien, mutta tähän on erittäin yksinkertainen syy: elanto ja toimeentulo.

Tämä henkilökuvadokumentti on minulle hyvin henkilökohtainen, sillä tarinan päähenkilönä on oma äitini ja haluankin tuoda esiin näkökulman pienyrittäjän vinkkelistä ja samalla toivoa, että tavalliset kuluttajat ymmärtäisivät pienyrittäjän tilanteen ja jopa tekisivät päätöksen pienyrittäjien eduksi kulutustuotteidensa suhteen.

3.1 Lähtökohdat

Sain idean Risuja & Ruusuja –dokumenttiin opintojeni kolmantena vuonna, kun meillä alkoi kurssi, jonka aikana oli tuotettava henkilökuvadokumentti. Meille annettiin mahdollisuus tehdä kyseinen työ myös lopputyönämme ja tartuin tilaisuuteen. Ei kulunut edes yhtä kokonaista päivää kun jo tiesin dokumenttini aiheen ja päähenkilön.

Vuoden 2011 kevät oli rankkaa aikaa perheessämme, tieto siitä, että isäni isän perustama perheyrittäjä ei näkisi enää kuin vain muutaman kevään historiansa aikana, sai etenkin vanhempani alakuloisiksi. Yrityksen toiminta riitti juuri ja juuri kattamaan seitsenpäisen perheen elämiseen tarvittavat kulut. Isäni oli jo tässä vaiheessa ollut useita vuosia muualla töissä, jotta tulot olisi taattu, äidin jäädessä pitämään yritystä pystyssä. Pian kuitenkin äidinkin oli lähdettävä osaksi vuotta vieraalle töihin, sillä tulot eivät enää vain riittäneet.

Olen seurannut tätä näytelmää aina syntymästäni asti ja elänyt sen keskellä. Nyt vasta vanhemmalla iällä olen oppinut ymmärtämään sen stressin ja huolen määrän mikä tästä ailahtelevasta tilanteesta on syntynyt. Teini-ikäisenä sitä keskittyi vain siihen, että saisi viimeisintä huutoa olevat muotifarkut.

Kevään 2011 kärjistynyt tilanne oli ajautumassa siihen, että vanhempieni olisi pakon edessä myytävä Lempäälän Kuljussa sijaitseva tontti, jolla yritys oli, tonteiksi kunnalle. Kunta ei ollut pakkolunastamassa tonttia, vaan se myytäisiin sille. Minusta alkoi tuntua pahalta, se minkä ympäristössä olin kasvanut, leikkinyt ja seikkaillut, olisi pian kahdeksan omakotitalon ahtaasti rakennettu kommuuni. Puut, joissa olin lapsena kiipeillyt ja jopa yhdestä pudonnutkin pahasti, olisivat pian rekan lavalla matkalla ties minne ja pellot, joilla olin ystävien kanssa seikkaillut ja pelannut palloa olisivat pian myllätyt ja talojen perustuksia väärällä.

Lempäälän kunta on rakentanut ja kaavoittanut ahkerasti ympäristöään viime vuosien ajan ja todellinen rakennusinnostuksen huippu koettiin kun kävi ilmi ideapark -kauppakeskuksen tulo kunnan alueelle. Vanhempieni tontin ympäristö onkin jo lähes täyteen rakennettua seutua. Metsät ja pellot ovat hävinneet tehokkaasti ja taloja onkin vieri vieressä.

Tämä huomattavien ihmisvirtojen tulo kuntaan ei ole kuitenkaan taannut pienyrityksen menestystä ja se kertookin siitä, että naapurin orvokit ovat läheisestä hypermarketista. Eivät ole ainakaan naapurissaan, noin 50 metrin etäisyydellä kodistaan käyneet.

3.2 Haapasalmen puutarha

1960-luvun alkupuolella nuoripari Jaakko ja Annikki Haapasalmi olivat asettumassa aloilleen ja päättivät asettua asumaan Lempäälän Kuljun alueelle, joka oli Jaakon kotiseutua. Talon rakentamisen jälkeen alettiin jo suunnitella yhteistä tulevaisuutta ja elannonlähdettä ja näin syntyi Haapasalmen puutarha Oy.

Parille syntyi kaksi lasta, Anne ja Jouko. Kasvettuaan Anne lähti opiskelemaan Porin suunnalle ja Jouko muutti asumaan vanhempiensa läheisyyteen. Pian Jouko tapasikin Anita-nimisen neidon, joka oli juuri muuttanut samalle kylälle ja näin vanhempani olivat tavanneet.

Vuonna 1991 Haapasalmen puutarha Oy koki ensimmäisen myrskynsä, kun Jaakko kuoli yllättäen ja Annikin olisi mahdoton hoitaa yksin paljon työtä vaativa yritys, joten poika Jouko jäi äitinsä avuksi töihin. Noin vuotta myöhemmin valta vaihtui kokonaan kun Anita siirtyi Annikin tilalle ja näin koettiin sukupolven vaihdos.

Toisen sukupolven aikana on maailma muuttunut merkittävästi, eikä kolmannen sukupolven ole mahdollista jatkaa yrityksen toimintaa sen kannattavuuden vuoksi.

4 HENKILÖKUVADOKUMENTIN LUOMINEN OMIN KÄSIN

Jokainen on aina vastuussa omista valinnoistaan myös työelämässä. Useimmat meistä ovat sosiaalisia ja ryhmähenkisiä, useimmiten työskentely vaatii myös näitä ominaisuuksia. Media-alalla on olennaista työskentely vähintään yhden henkilön kanssa. Esimerkiksi ohjaajan on oltava tiiviissä yhteistyössä kaikkien ryhmäänsä kuuluvien henkilöiden kanssa. Työn sujumisen ja lopputuloksen kannalta onkin merkittävää, että asiat pelaavat yhteen. Jo ennestään tutun työryhmän kanssa asiat yllensä sujuvat, mutta tuntemattomien ihmisten ryhmätyöskentelyssä saattaa törmätä auktoriteettiongelmiin (Aaltonen 2011, 244.)

Oman elokuvasi ohjaaja olet tietysti sinä ja mikäli lähtötilanteessa tilanne on se, ettei sinulle sopivaa ja pätevää henkilöstöä löydy, on syytä alkaa miettiä tiiviimpiä vaihtoehtoja. Nykypäivän trendi on se, että esimerkiksi kuvaaja toimii myös valaisijana ja joskus jopa ohjaajana. Tällainen moni osaaminen on oman suuntautumisen ohella lähes välttämättömyys nykymarkkinoilla. Ajattelemiesi henkilöiden laajaa osaamista kannattaa hyödyntää, eikä valita joka tehtävään omaa henkilöä.

Kun taitoa ja tietoa on tarpeeksi, on mahdollista hoitaa kaikki työvaiheet myös itse. Se vaatii rutkasti enemmän työtä, sillä onhan sinun yksin tehtävä kaikki päätökset ja osattava luoda ideasta valmis elokuva.

4.1 Miksi lähteä luomaan dokumenttia omin käsin?

Perinteisesti on tuotantoryhmiin kuulunut ainakin 5 henkilöä, jotka ovat: Ohjaaja, tuottaja, kuvaaja, leikkaaja ja äänimies. Jokaisella on tietoa ja taitoa oman työnsä kuvasta ja osaavat hoitaa työnsä moitteettomasti. Tuotantoon kerätään ihmisiä, jotka kykenevät toteuttamaan ohjaajan näkemyksen. Kokeneilla ohjaajilla on yleensä vakituinen työryhmä, jonka kanssa tiedetään yhteistyön toimivan (Aaltonen 2011,198.) Jouko Aaltonen (2011,198) kertoo kirjassaan Seikkailu todellisuuteen -dokumentin tekijän opas, myös siitä miten arvokasta dokumentin lopputuloksen kannalta uusi ja innokas taiteellinen näkemys voi olla arvokas lisä dokumentin teolle ja se saattaa antaa jopa uutta potkua koko prosessiin. Työryhmä on aina kokonaisuus, johon parhaimmillaan on yhdistettynä kokemusta ja uusia innokkaita ideoita.

Työryhmä on siis parhaimmillaan kun se on sekoitus: taitoa, tietoa, kokemusta ja uusia innovaatioita. Mitä näistä voisin yhdistää itseeni kun lähdin pohtimaan dokumenttielokuvani tuotantoryhmän kokoonpanoa? Taatusti en taitoa enkä kokemusta, eikä tietoaakaan tarkemmin ajateltuna. En ole ollut 3 opiskeluvuoteni aikana luokkani parhaimmistossa missään kategoriassa, eikä innokkuuteenikaan ole taivasta hipovaa. Läheltäni löytyisi näitä aiemmin luettelemiani ominaisuuksia omaavia tekijöitä, mutta päätin kuitenkin tehdä dokumenttini alusta loppuun yksin, miksi?

Aiheeni valintaan ei mennyt kauaa, eikä kuvaustavankaan pohtiminen ollut ylitsepääsemätön este. Suoritin medianomi -opintoihini liittyvän työharjoittelun Filmaattiset Oy:ssä, missä toimin tuotantoassistenttina. Yhtiö tuottaa mm. Satuhäät tv-sarjaa, mistä sain myös idean kuvata dokumenttini seuranta periaatteella. Kameralla seurataan henkilöiden tekemistä, ilman näyteltyjä kohtauksia. Seuranta tulisi siis tapahtumaan dokumenttissani omassa lapsuudenkodissani ja sen lähiympäristössä.

Valittuani hyvin henkilökohtaisen aiheen dokumentilleni, tulin siihen tulokseen, että vain minun tulisi toimia omana ohjaajani. Haluaisinko saattaa luokkatoverini keskelle lapsuuttani ja perhettäni? Henkilökohtaisuus oli siis pääsyynä, vaikkakin halusin sen välittyvän lopullisen tuotteen mukana katsojille. Minun oli myös helpompi päättää kuvauksista ja muista vaiheista, kun päivämääriä ja menoja ei tarvinnut sovittaa. Koin myös olevani kykeneväinen tähän tehtävään niillä perustiedoilla, joita olin onnistunut

siinä vaiheessa opintojani hankkimaan.

Täysin oman näkemyksen lopputulos ja minä vain vastuunkantajana on minulle helpompi työskentelymuoto. Omat virheeni, ailahteluni ja muut sellaiset eivät pilaisi jonkun muun työskentelytottumuksia.

4.2 Yksin työskentelyn edut & haitat

Yhden naisen tuotantotiimistä ei löydä tieteellistä kirjallisuutta ynnä muita kokemuksia kuin vain muiden oppilaiden kokemana. Ammattitasolla tällainen käytäntö ei ole yleistä, vaikkakin kulut pyritäänkin pitämään mahdollisimman matalina, jotta voitot olisivat suuremmat. Juuri tämän vuoksi media-alalla käytetään moni osaajia, jotka kykenevät hoitamaan useita eri työtehtäviä tuotannon aikana.

Yhdistelemällä erilaisia aiheita ja teemoja, on mahdollista kehittää loputon määrä ideoita (Aaltonen, 2011,60). Alkuperäisideaa edeltää aina tarve kertoa tarina muillekin ihmisille. Oma tarpeeni kumpusi syvältä sisältäni ja mietittyäni asiaa, koin etten pystyisi luomaan työryhmälleni sitä samaa tunnetta, kuin mikä minua ajaa raivokkaasti tähän työhön. Saman aaltopituuden ja mielipiteen löytäminen ei Jouko Aaltosenkaan mukaan ole välttämättä haitta, vaan etu, mutta minulle ratkaisu tuntui olevan oikea.

Varsinaista käsikirjoitusta minulla ei ollut. Synopsiksen loin työni alkumetreillä , mutta sekin muuttui kuvausten alettua olennaisesti. Dokumenttini konflikti pysyi kuitenkin samana alusta loppuun asti ja jonka ympärille lähdin rakentamaan runkoa. Olisin voinut tiivistää päässäni pyörivät ajatukset paperille käsikirjoituksen muodossa, mutta sitten dokumentaarisuus olisi kärsinyt, tai ainakin tältä minusta tuntui. Tarkoitus oli seurata päähenkilön normaalia arkea sitä kaunistelematta. Tietysti olisin voinut luoda muutaman käsikirjoitetun kohdan, jonka sitten olisin pyytännyt päähenkilöni tekemään, mutta en halunnut tehdä sitä omalle äidilleni. Totuuden dramatisointi ei ollut mielestäni tarpeellista tässä dokumentissa. Tietenkin minun oli mietittävä valmiiksi hieman sitä, miten dokumentti tulisi etenemään aina valitsemaani kliimaksiin asti.

Toisen tontille ei saa kiilata ja pidät vain huolta omasta osuudestasi, sekö on sitä ammattitaitoa? Omassa osuudessaan on pysyttävä ja sen vaativat tehtävät hoidettava, mutta jos toisen työnkuvan omaava henkilö on silminnähden pulassa työnsä kanssa, onko silloin varpaille hyppimistä, jos auttaa pyyteettömästi? Yksin työskennellessään avun saaminen pyytämälläkin voi olla vaikeaa juuri tästä syystä. Minulla oli vahva käsitys lopullisesta dokumentistani, etten usein edes pyytännyt apua. Silloin kun tarvitsin neuvoja, pyysin niitä juuri opiskelutovereiltani ja lähinnä tekniikkaan ja kameraan liittyen. Haittana tässä on tietenkin se, ettei apua saa heti tarvittaessa ja näin ollen

kuvaukset voivat viivästyä. Myös tilanteen selittäminen toiselle voi olla mutkikasta.

Teknisen puolen osaamisen puute, oli ajaa minut hulluuden partaalle lopputuotannossa, jossa lähes kaikki on pelkkää teknistä tekemistä. Vähiten apua sain tässä työvaiheessa, vaikka se olikin ylivoimaisesti hankalin. Etuna näin suuresti sen, että minun oli mahdollisuus tehdä työtäni eteenpäin minulle sopivimpana aikana, eikä aikataululla ollut kiirettä, paitsi loppuvaiheessa.

Oman työajan hallinta ja päätäntävalta ovat yksin työskentelyssä etuja, mutta pienemmällä vaivalla, stressillä ja kirosanoilla päästään, kun ympärilleen hankkii edes yhden työkumppanin. Mieluiten sellaisen, joka tietää enemmän sinulle vieraammista asioista ja pystytte jakamaan joitakin vinkkejä ja neuvoja työn sujumisen parantamiseksi. Dokumentin osuessa hyvin lähelle omaa henkilökohtaista elämääni, on parempi hankkia ympärilleen joku sellainen ihminen, joka ei tunne tarinaa entuudestaan. Näin ollen tärkeimmät asiat on helppo istuttaa ja tehdä selväksi.

4.3 Jokaisen työvaiheen hallinta

Käyttämässäni lähdekirjallisuuksissa on painotettu erityisesti sitä, että valmiiksi mietitty on puoliksi tehty. Tarkan ja yksityiskohtaisen käsikirjoituksen laatiminen on yksi tärkeimmistä valmistautumisen avaimista, mutta ei suinkaan pakollinen. Todellisuuden vangit vapauden valtakunnassa, kirjassaan Jouko Aaltonen(2006,136). mainitsee, ettei esimerkiksi ohjaaja Markku Lehmuskallio ota käsikirjoitusta lainkaan mukaan kuvauksiin, vaan sen merkitys korostuu vasta jälkityö vaiheessa ja leikkauspöydällä. Jokaisella on itselleen muotoutunut tapa tehdä työtään.

Itselleen sopivan työtavan käyttäminen sopi minulle mainiosti. Ei ollut tarpeellista lähteä tutkimaan kuvauspaikkoja ja suorittaa laajaa ennakkotutkimusta, sillä dokumenttielokuvani ei ollut vaativa aiheeltaan tai toteutukseltaan. Tämä ei saisi kuitenkaan vaikuttaa kuvattuun materiaaliin tai näkyä lopullisessa tuotoksessa. (Aaltonen,1993,23.) Vain murto-osa kuvatusta materiaalista päätyy lopulliseen elokuvaan. Pysin pitämään kuvattavan materiaalin niin minimissä kuin suinkin oli vain mahdollista.

Dokumenttini lopputuloksen oli tarkoitus olla mahdollisimman avoin, mutta muutamien kuvauspäivien jälkeen aloin epäillä, tulisiko avoimesta teoksestani hajanainen ja emotionaalisella tasolla toimimaton? Toimiva dokumentti saa katsojan kiinnostumaan ja tempaamaan mukaansa. Dokumentin tulisi myös herättää katsojalle kysymyksiä kuten: Mitä tapahtuu seuraavaksi? Toisen kuvauspäivän jälkeen minun oli pohdittava näitä kysymyksiä mielessäni ja tunnistettava mahdollinen tilanne kuvattaessa, josta voisi kehittää katsojalle kysymyksiä. (Aaltonen, 1993, 46.)

Kaava valmiiseen elokuvaan on melkoinen ja tehtävä-lista vielä sitäkin laajempi. Ensin aloitetaan idean metsästyksellä, jonka jälkeen siirrytään synopsikseen, jonka avulla mietitään kenelle ollaan tekemässä ja mitä? Kaavan hahmottuessa on hyvä alkaa siirtyä ennakkotutkimukseen mitä pikimmiten, sillä hyvin suunniteltu on jo puoliksi tehty. Kerättyään kaiken mahdollisen materiaalin ja tiedon aiheestasi, on aika siirtyä varsinaiseen käsikirjoitusvaiheeseen. Kaikki se informaatio ja tieto, joka on ennakkotutkimusvaiheessa kaivettu esiin, on osatta tiivistää ja muotoilla juuri sinun elokuvaasi sopivaksi. Kaikkea mahdollista ei saa, eikä voi tunkea samoihin kansiin ja

onkin pyrittävä tunnistamaan kaikki tarinasi kannalta oleellinen ja sitä tukeva tieto.

Näiden vaiheiden jälkeen on ensimmäinen etappi kohti valmista elokuvaa otettu. Sitten aletaankin raapia päätä jo käytännön asioista, kuten mistä hankkia tarvittavat rahat elokuvaan? Budjetointi onkin syytä tehdä huolellisesti, mutta se ei saisi rajoittaa aiemmin mainitsemiani vaiheita, vaikuttaa esimerkiksi käsikirjoituksen lopputulokseen. On pyrittävä kirjoittamaan ensin ideat ylös ja sitten vasta ruveta pohtimaan miten ne kannattaisi toteuttaa. Rahan keruu ja sponsoreiden hankinta ei välttämättä ole sitä mukavinta puuhaa elokuvan tuotannossa, mutta kovin pitkälle ei tyhjätaskuna pötkitä.

Arkisten asioiden selvittyä, voidaan keskittyä taiteelliseen valmisteluun. Ympärilleen haalitaan ryhmä osaavia alansa ammattilaisia ja erilaiset sopimukset hoidetaan kuntoon. Mieti tarkkaan millaisia sopimuksia sinun on tehtävä, ettei mitään jäisi huomaamatta ja kostautuisi lopussa. Mahdollista voi olla esimerkiksi, että joku filmillä taustalla esiintyvä henkilö ei jälkeinpäin pidäkään ajatuksesta niin paljon, eikä anna lupaa käyttäjä kuvia, joissa on osallisena. Haalitun budjetin puitteissa voidaan alkaa miettiä miten ja missä kuvataan. Aikataulutus alkaa myös jo näillä hetkillä, sillä mitä enempi on kuvattavaa ja kuvauspäiviä, sitä enemmän kuluu rahaa mm. palkkoihin. Kuvauksella on suuri merkitys ja sillä voidaan tukea elokuvan tarinaa dramaturgisin keinoin tai sitten pilata se.

Kun tähänastiset asiat on mietitty ja hoidettu valmiiksi, ei tarvitsekaan kuin lähteä kuvaamaan kaiken ollessa selvää. Aina on kuitenkin syytä varautua takaiskuihin, joita tulee lähes väistämättä. Moni asia voi mennä pieleen, vaikka kuinka ne suunnittelisi valmiiksi. Sää voi olla sateinen, vaikka tarkoitus oli kuvata aurinkoista säätä, tai tapahtuu jokin onnettomuus, johonka uppoaakin enemmän tuotantorahaa. Eivät työryhmän sairaustapauksetkaan ole poissuljettuja seikkoja.

Ohjaaja on alkuvaiheessa jo yleensä päättänyt kuka toimii leikkaajana ja päättääkin haluaako leikkaajan olevan paikalla kuvauksissa vai ei. Etuna tässä on se, että leikkaaja näkee materiaalin ennennäkemättömin silmin ja osaa katsoa kriittisesti ja puolueettomasti materiaaleja lävitse. Ohjaajan tuodessa näkemyksensä ilmi, leikkaaja kuitenkin tekee itse työn. Tässä työvaiheessa upeasti kuvattu ja maltillisesti suunniteltu elokuva mennä täydellisesti pieleen tai jopa parantaa sitä alkuperäisestä. Tärkeintä on

kuitenkin se, että yleisö ymmärtää lopputuloksesta mistä elokuvassa on kysymys. Mikäli katsojalle herää useita kysymyksiä elokuvan kulusta ja sen tapahtumista, on jokin pielessä. Mahdolliset klaffit on hyvä myös kitkeä pois ja tähän leikkaajalla on apunaan kuvaussihteeri, joka kirjaa jokaisesta otosta pienet muistiinpanot.

Jo ennakkotutkimusvaiheessa on ohjaaja työskennellyt yhdessä äänimiehen kanssa, joka hyvin usein on kentällä nauhoittamassa myös ääniä. Vakavatunnelmaiseen elokuvaan ei sovi hilpeä torvimusiikki, joten tässäkin työvaiheessa voidaan vielä pilata lopullinen tuotos. Äänimies saa tietoa elokuvasta ja sen tarkoituksesta ohjaajalta ja alkaakin jo useimmiten työstämään kappaleita jo varhaisessa vaiheessa, jopa ennen kuvauksia.

Elokuvan valmistuttua ei voida vielääkään huokaista helpotuksesta, sillä sponsorit on pidettävä tyytyväisinä antamalla heidän rahoilleen vastinetta. Tehokas markkinointi ja sen strategia on alkutuotantovaiheessa mietittävä myös tarkkaan. Katteettomia lupauksia ei pidä antaa, varsinkaan sponsoreille. Suomi on pieni maa ja piirit suppeat, joten yksi virhe voi maksaa seuraavan elokuvasi onnistumisen.

4.3.1 Alkutuotanto

Alkutuotantovaiheeseen kuuluu kaikki valmisteleva työ ja ongelmien ratkonta jo etukäteen. On turhaa käyttää aikaa ongelmien ratkointaan kalliilla kuvausajalla, jos ongelma on ollut ratkottavissa jo työpöydän ääressä. Minulle kuvausaika oli kallista aikaa, sillä ajoihin omalla kustannuksellani aina kuvauspaikalle ja noudin kuvauskaluston kouluni toimipisteestä. Kalusto oli myös oltava hyvissä ajoissa varattuna ennen kuvauksia, joten aina palauttaessani kaluston, minun oli tiedettävä seuraava kuvausajankohta. Budjetin hankinta ei kuulunut alkutuotantoon, sillä sen käyttö ei olisi ollut tarpeellista dokumentin lopputuloksen kannalta.

Kirjassaan: Seikkailu todellisuuteen -dokumenttielokuvan tekijän opas, Jouko Aaltonen käyttää termejä No budget ja low budget, jotka tarkoittavat alhaisen budjetin tai ei budjettia lainkaan tuotantoja. Aaltosenkin mukaan dokumentti on mahdollista tuottaa ja toteuttaa ilman rahaa, mutta se vaatii paljon enemmän aikaa ja vaivaa. Harvinaista ei ole tuottaa loistodokumentti lähes mitättömällä budjetilla, tästä esimerkkinä koskettava Reindeer spotting sekä kova sika juttu. Kokonaan ilman rahaa ei kuitenkaan dokumentti synny, sillä kuten minullakin, kului rahaa bensoihin, dvd -levyihin, kahviin ja muihin pieniin asioihin (Aaltonen 2011, 150.)

Kerroin aiemmin minulle sattuneista ongelmista ja kummelluksista kuvauspaikalla, ne olisivat olleet äärettömän helposti korjattavissa jo ennakkoon, sillä esimerkiksi jo mikrofonin laajempi testaus ennen koulultani lähtöä olisi säästänyt vaivaa ja harmaita hiuksia. Osaava apu olisi ollut myös lähempänä.

Dokumenttielokuvani varsinainen idea tuli aiemmin mainitsemalta kouluni kurssilta, johon kuului henkilökuvadokumentin tekoprosessi. Meidän oli kirjoitettava synopsis jutustamme, joka onkin idean jälkeen seuraavana tehtävälissessä. Varsinaista käsikirjoitus minulla ei koskaan ollut, vaikka opettajani sitä vaatikin. En koe sen tehneen hallaa lopulliselle työlleni, sillä vaikka dokumenttini sisältö ja tarina hieman muuttuivatkin matkanvarrella, olen lopulliseen tuotokseen paljon tyytyväisempi.

Alkututkimus osaltani oli jo syvällä päässäni koko kasvuikäni ajoilta, mutta sitä oli täydennettävä faktoilla. Sain tarvitsemani faktat haastattelemalla vanhempiani ohimennen aina kun mieleeni tuli tarvittava kysymys. Kirjallisuutta ei Haapasalmen puutarha Oy:stä löydy, vaikka sen historia ulottuukin jo pitkälle. Vanhempani ja perustajana ollut isäni äiti pystyivät kertomaan minulle kaiken tarvitsemani tiedon, vaikken tarvinnut taustatietoa kovin paljoa lopulliseen työhöni.

Alkutuotantoon kuuluu oleellisena osana äänimiehen hankinta ja hänen kanssaan keskustelu toivomistasi asioista ohjaajana. Ennen kuvausten alkua, keväällä 2011, keskustelin tuntemani äänimiehen kanssa tästä projektista ja hän suostui. tavoitteeni oli pitää lopputulos äänimiestä mahdollisimman vähän kuormittavana, sillä en ollut haalinut budjettia dokumentilleni ja vaikka hän olikin opiskelutoverini, olisi hänen perittävä maksua työstään. Näin ollen valinta kuvata ilman äänimiestä oli budjettiin sopiva ratkaisu ja mahdollinen.

Kun asiat alkavat olla selvillä ja hahmotelma kuvattavasta materiaalista on hahmotettu, on aika aikatauluttaa koko projekti. Minuuttiaikataulu ei ole välttämättömyys, vaan joustava ja löysähkö aikataulu ei ole ongelma, varsinkin jos se sopii kuvauslaatuun ja koko projektiin. Pienellä budjetilla kuvattavat elokuvat ovat hiljakseen kuvattavia ja voidaan joutua odottamaan jotakin tapahtumaa, jonka ajankohtaa ei kukaan tiedä. Rennolla tunnelmalla työn mielenkiinto säilyy, mutta liiallisella veltoilulla on vaarana myös saattaa koko projekti unohduksiin.

4.3.2 Kuvaustilanteet

Itse toimintaan eli kuvaustilanteisiin siirryttäessä onkin aika heittää käsikirjoitus kaapinpohjalle pölyttymään. Ihan näin radikaalisti ei kuitenkaan tehdä, mutta monet palaavat käsikirjoitukseen vasta leikkausvaiheessa. (Aaltonen, 2006, 136.) Koko pitkän alkutuotannon ajalta tulisi käsikirjoituksen pääkohtien olevan jo syvällä mielessä. On osattava soveltaa käsikirjoitusta kentällä, eivät ohjaajat kulje dokumenttielokuvan kuvauksissa, varsinkaan seurantamallisen, käsikirjoitukset kädessä pohtien ja lukien. Tämä työskentelytapa ei silti ole kiellettyä, mutta on epäkäytännöllistä.

Useiden roolien hoitaminen mahdollisti seurantadokumenttini teon. Alkuihmetuksen jälkeen päähenkilöni ei enää välittänyt kameran läsnäolosta ja saatoinkin välillä käydä kuvaamassa esimerkiksi kuvituskuvia, odotellen henkilöiden siirtyvän tekemään jotain muuta kuin sillä hetkellä tekivät. Pysyin hyvin kartalla kaikesta kuvaamastani materiaalista pystyin hahmottamaan jo kuvaustilanteessa mahdolliset leikkaukset jälkituotantoa varten ja osasin ottaa tietynlaisia kuvituskuvia kyseistä tilannetta varten.

Päässä hahmottamisen avulla minulta jäivät jälkitöissä tilanteet, joissa revin hiukset päästäni kun yksi kuva puuttuu, minimalistisiksi. Tarvittaessa puuttuvan kuvan kuvaaminen jälkikäteen olisi onnistunut vaivatta. Ei olisi tarvinnut kutsua erikseen ja järjestellä aikatauluja kuvattavien kanssa kun päähenkilöni kuitenkin asuu kuvauspaikalla ja on äitini. Tämä oli tietoinen etu jo ennen kuvaamaan lähtemistä ja toi tietynlaista rentoutta tekemiseeni.

4.3.3 Jälkituotanto

Mainitsin aiemmin muodostaneeni jo kuvaustenaikana mielessäni mahdollisia leikkauksia ja tyylejä. Jälkituotantovaihe on ehkä jokaisesta työvaiheesta tärkein, sillä leikkauspöydällä elokuva voidaan joko pelastaa tai pilata lopullisesti.

En pyytänyt jälkituotantovaiheeseen apua tai pitänyt useita koenäyttöjä. Sain hyvin nopeasti syksyllä 2011 leikattua ensimmäisen version, johon olin tyytyväinen. Olin tuijottanut samaa versiota kuitenkin liian pitkään ja tullut sokeaksi sille. Opettajat tyrmäsivät sen ja laittoivat kokonaan uusiksi. Jälkikäteen mietittynä ensimmäinen versio oli todella sekava eikä sillä ollut minkäänlaista selkärankaa tai rytmitystä.

Palautteesta viisastuttuani aloin tekemään seuraavia versioita leikkauksesta ja nyt vauhti hiipui. Suurin inspiraatio oli hukassa ja henkilökohtaisessa elämässä tapahtui juuri näihin aikoihin, muutto, viimeiset koulukurssit ynnä muut sellaiset. Vuoden vaihteen jälkeen leikkaus jatkui ja toisen kerran saatuaani palautteen siitä opettajaltani, sain hyväksytyt paperit. Pientä korjausta oli kuitenkin vielä tehtävä.

Äänityöt olivat harteillani, eikä kokemusta löytynyt mistään vaiheesta opintojani. Äänimieheni toimitti minulle lupaamansa musiikin, jonka sitten itse asettelisin oikeille paikoilleen. Äänen korjaus oli myös tehtävä valmiiseen leikkaukseen, mikä onnistui melko hyvin loppujen lopuksi ja äänet olivat hyvät, siihen nähden ettei kuvauksissa äänimies puomittanut ääntä: *”Äänellä pyritään tuudittamaan katsoja haluttuun olotilaan esimerkiksi kerronnan tai musiikin avulla”* (Aaltonen 2006, 152).

Värimäärittely tehdään viimeisenä. Värien korjailu oli ehdoton, sillä jotkut kuvista olivat joko liian keltaisia tai liian hämäriä. Ainoa kokemukseni värien korjaamisesta oli ensimmäiseltä opiskeluvuodeltani, mutta siihen nähden osasin erittäin hyvin.

5 POHDINTA

Koko prosessi on takanapäin. On mietitty, suunniteltu, itketty, naurettu, opiskeltu, opittu ja niin edespäin. Lista on loppumaton. Tuntemukset opinnäytetyöni maaliviivalla ovat uskomattomat, en todellakaan olisi vielä 4 viikkoa sitten uskonut tämän toteutuvan, minä olen valmistumassa tänä kesänä.

Dokumentin valmistuttua olivat tunteet epävarmat. Tiesin etteivät opettajani minulta odottaisi suuria, mutta tiesin valmiin dvd:n saatua käsiini, että ainakin päähenkilöni, oma äitini, tulisi siitä pitämään ja jopa itkemään liikutuksesta. Olen saanut itseluottamuksen ja seison ylpeänä dokumenttini takana, olenhan sen itse tehnyt alusta loppuun. Tämäkin on sellainen asia, mihin en olisi uskonut koko neljä vuotta kestäväällä opintojaksolla, minä tein itse elokuvan.

Pääosin käytin apunani ja lähteinäni tämän kirjoituksen tekemiseen Jouko Aaltosen kirjoja, eikä valinta ollut lainkaan huono tai arvaamaton, hän on yksi suomen menestyksekkäimpiä dokumentin luoja eikä tarinalle näy loppua. Hän on saanut tunnustusta aina Jussi-palkintoa myöten. Olisin voinut käyttää enemmän lähteitä ja varsinkin eri kirjoittajien mielipiteitä samoista aiheista. Olin juuri aloittanut Aaltosen kirjojen lukemisen tätä työtä varten, kun hän seuraavana aamuna törmäsi minuun vessanovella eräällä huoltoasemalla, kun olin siellä tekemässä aamusiivousta työni. Häkellyin sen verta, että jäivät hyvät vinkit kyselemättä. Kaikkea sitä sattuukin.

Pohdittuani asiaa, olen aikomuksissa tehdä dokumentilleni jatko-osan. En tee sitä velvoitteiden tai minkään muun pakotteen uhalla, haluan vain yksinkertaisesti jatkaa tarinaa siitä mihin se jäi Risuja & Ruusuja -dokumentissa. Haluan tuoda julki kun pitkään taistellut pienyrittäjä viimein taipuu ja kasvihuoneet on vedettävä matalaksi. Tapahtuma ei tule olemaan nautinnollinen, hauska, tai mitään muuta siltä väliltä. Tuon tuskan haluan vangita muistitikulle ja se tapahtuma tulee olemaan iso käännekohta myös koko Haapasalmen suvulle, ei vain ainoastaan äidille ja pienelle puutarhalle.

5.1 Valmiin dokumentin hyvät ja huonot puolet

Hyväksi dokumentiksi määritellään sellainen, joka onnistuu vaikuttamaan katsojan tunteisiin ja saavuttaa jonkinasteisen suosion. Olet jopa saattanut oppia itsestäsi jotain aivan uutta. Näillä määritelmillä dokumenttini on onnistunut erittäin hyvin, jota en olisi koskaan saattanut kuvitella. Kohderyhmä toimi tärkeänä avaintekijä kun lähdin työstämään elokuvaa. Jos elokuva tehdään pääsääntöisesti itselleen, saattaa kohderyhmän huomiointi pettää. Tätä voidaan käyttää myös metodina sille, kuinka tekijä kuvittelee kohderyhmänsä. Itseään voi käyttää kohderyhmän potentiaalisena maalitaulun (Aaltonen, 2006, 210.)

En ajatellut itseäni kuitenkaan kohderyhmänä tai kohdekatsojana kuvaustenaikana, vaikka dokumentti onkin tarkoitettu aivan kaikenikäisille, on esimerkiksi teini-ikäisten vaikeata sisäistää dokumentin sanomaa, sillä se ei välttämättä kosketa heidän elämäntilannettaan niin läheisesti Kohderyhmääni kuuluu kaikenikäiset ja yritin pitää sen mielessäni koko prosessin ajan. Henkilökohtaisuus kuitenkin teki elokuvasta kovin itselle suunnatun, joten siinä mielessä Jouko Aaltonen osuu naulan kantaan kanssani.

Se kaikista suurin asia, mihin haluaisin tehdä muutoksia ja tulevaisuudessa petrata, on ehdottomasti tekninen osaaminen. Asetukset, oikeat formaatit ja niinkin yksinkertainen asia kuin dvd -levyn polttamisprosessi ovat asioita, mistä naruni katkeaa. Valmiissa dokumentissa on useita teknisiä ongelmia havaittavissa ja varmasti jotkut katsovat dokumenttini vain havaitakseen niitä.

Dokumenttielokuvan syvemmät tarkoitukset, tekotavat, kameran käyttö, leikkauksen luominen, ovat niitä asioita joiden taitojen terästäminen on ollut huipussaan prosessin aikana.

5.2 Mitä olisin tehnyt toisin?

Tämän tutkielman ja dokumenttielokuvan tuotannon jälkeen, päädyin lopputulokseen, että mikäli tekisin toisin jotain, palkkaisin itselleni ammattitaitoisen leikkaajan jälkityövaiheeseen. Jälkityövaiheessa leikkauspöydällä on elokuvan lopputuloksen kannalta niin suuri merkitys ja vaikutus mahdollisuus, että ammattitaitoisen leikkaajan neuvot ja taito pelastaisivat huonommankin kuvausjäljen. Leikkaaminen on systemaattista, kurinalaista ja loogisesti etenevää työtä (Aaltonen 2006, 149,159). Tarvittaessa leikkaaja osaisi antaa neuvon esimerkiksi kuvata lisää tarvittavia kuvia tiettyjä kohtauksia varten. Jouko Aaltonenkin (2006, 136) mainitsee, että dokumentin muoto ja rakenne voivat rakentua joko kuvaus- tai leikkausvaiheessa.

Kävin opintomateriaalin tarkasti läpi ennen kuvausten aloittamista. Yksityiskohtaisempi tutkimus olisi saattanut tuoda mieleen oivalluksia ja lopullisesta jäljestä kauniimpaa katseltavaa. Koskaan ei voi oppia liikaa.

Dokumenttielokuvani jälkituotantovaiheessa tuli kamala kiire, mutta olin valmis tekemään todella pitkiä työpäiviä elokuvan valmistumisen eteen. Kiire auttaa aina tehokkaaseen työskentelyyn, mutta huolimattomuutta pyrin välttämään.

6 LÄHTEET

Aaltonen, J. 1993. Käsikirjoittajan työkalupakki –miten teen video-ohjelman käsikirjoituksen. Helsinki: painatuskeskus.

Aaltonen, J. 2006. Todellisuuden vangit vapauden valtakunnassa - Dokumenttielokuva ja sen tekoprosessi. Helsinki: Like.

Aaltonen, J. 2011. Seikkailu todellisuuteen -Dokumenttielokuvan tekijän opas. Helsinki: Like.

von Bagh, Peter. 2007. Vuosisadan tarina -Dokumenttielokuvan historia. Helsinki: Teos.

Nummelin, J. 2005. Valkoinen hehku - Johdatus elokuvan historiaan. Tampere: Vastapaino.

